

MUNI
ECON

Hospodářská politika

Cíl první přednášky

- Co je to hospodářská politika? Proč je důležité ji studovat?
- Jak vypadá hospodářskopolitické rozhodování?
- Jaké jsou limity hospodářské politiky a jak je zmírnit?
- Jaké jsou teoretické přístupy k hospodářské politice?

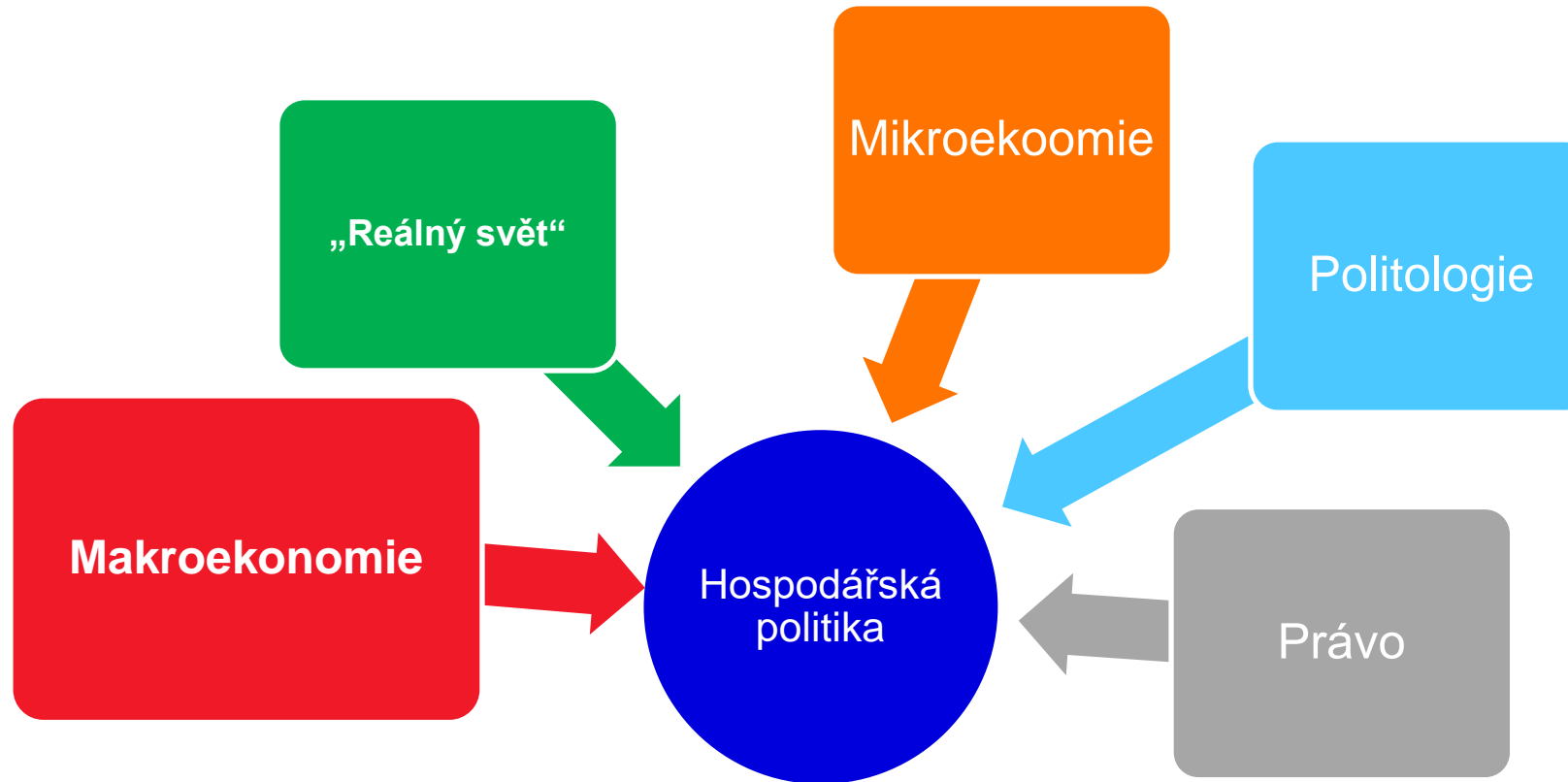
Hospodářská politika

- přístup státu k ekonomice země (státem myslíme i CB i další instituce)
- hledá vazby, smysl a aplikaci teorií, které už znáte (většinou)
- je o reálném světě => vždy nemusí dávat jednoznačný závěr

Hospodářská politika

- Ekonomická teorie popisuje ekonomické struktury, chování jednotlivých subjektů; procesu tvorby politiky se dotýká jen okrajově
- Vláda se snaží o dosažení určitých cílů
- Jak jich může dosáhnout? Jaká jsou rizika? Jaká jsou omezení? Jaké jsou mechanismy?

Vztah hospodářské politiky k dalším vědním oborům

Co nás čeká?

Týden	Téma	Týden	Téma
1.	Úvod do hospodářské politiky 1	8.	Kurzová politika
2.	Úvod do hospodářské politiky 2	9.	Státní svátek
3.	Stabilizační politika	10.	Politika hospodářské soutěže 1
4.	Fiskální politika	11.	Politika hospodářské soutěže 2
5.	Monetární politika 1	12.	Strukturální politika
6.	Monetární politika 2	13.	Nerovnost a sociální politika
7.	Reading week		

Literatura

- Franc a kol. (2016): *Hospodářská politika*
- CORE Team (2019): *Economy, society, and public policy*
- CORE Team (2017): *The Economy*
- Jílek (2013): *Finance v globální ekonomice I. a II.*

Zkouška

- písemný test (a/b/c/d; min. 60 %) + ústní zkouška
- témata k ústní zkoušce budou zveřejněna během semestru
- nový obsah kurzu, nové sady testů, nové otázky k ústní zkoušce

Funkce hospodářské politiky

Alokační

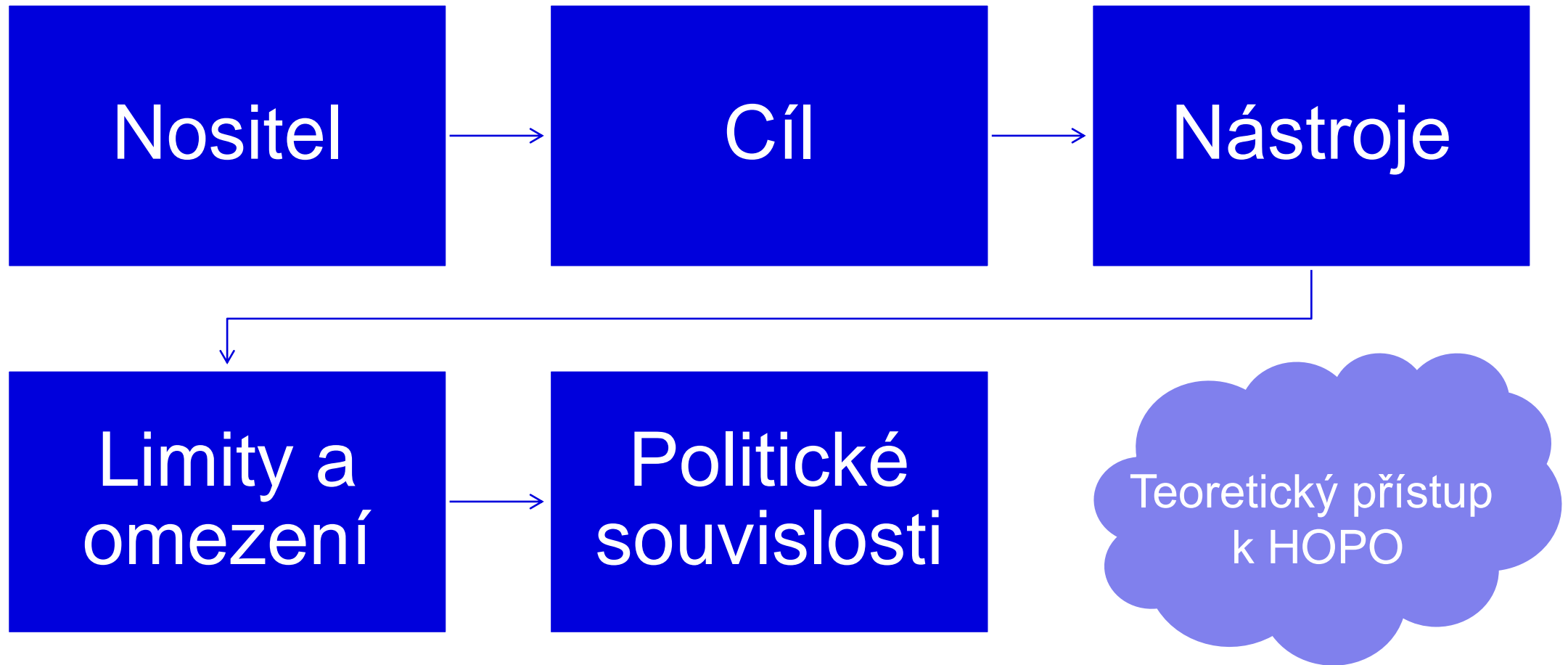

Stabilizační

Redistribuční

Hospodářsko-politické rozhodování

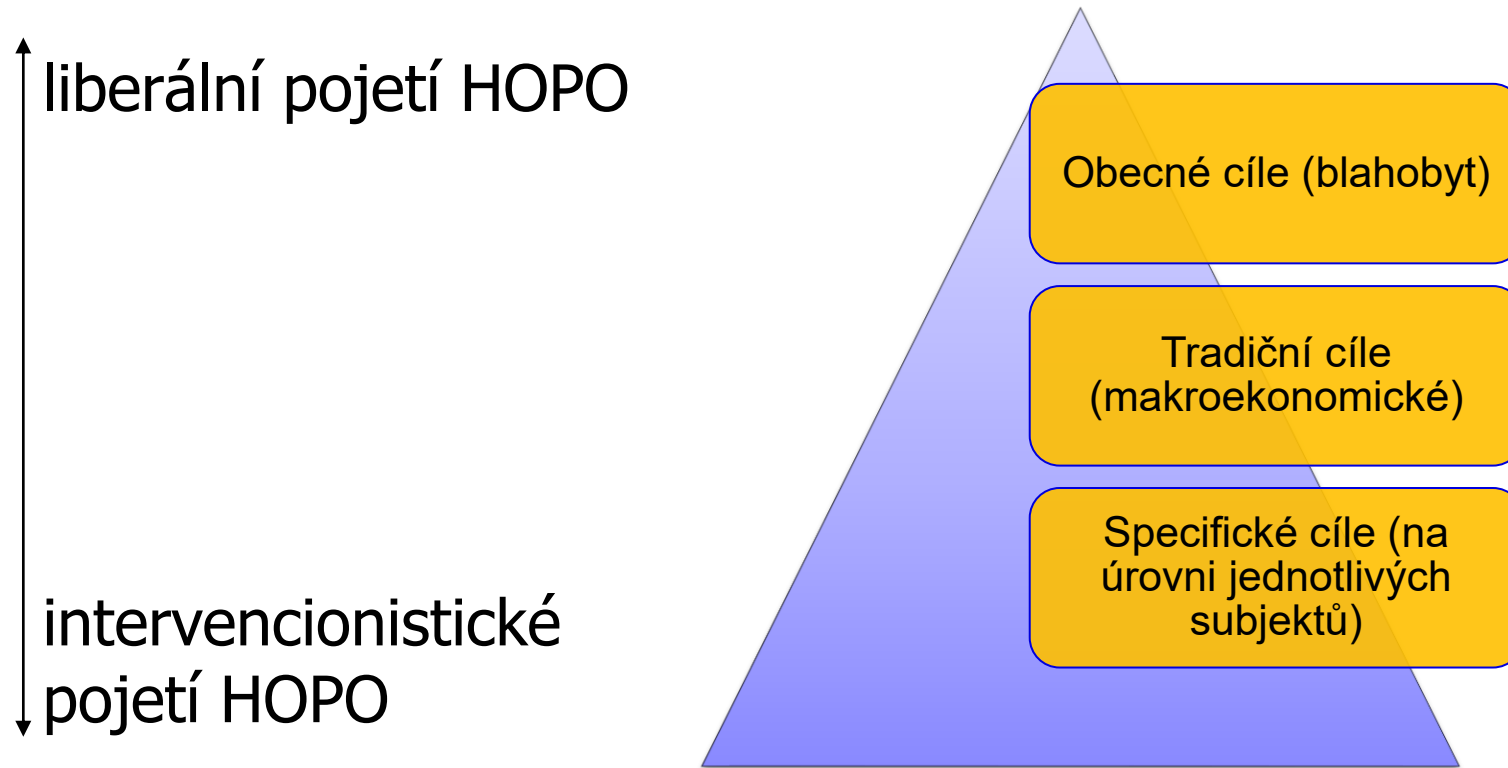

Nositelé

- subjekt, který hraje aktivní roli při tvorbě, realizaci nebo kontrole HOPO
- decizní sféra
 - vláda
 - Parlament
 - centrální banka
- vlivová sféry
 - podnikatelské svazy
 - lobbisté
- odbory
- vědecké instituce
- tripartita
- Mezinárodní (nadmárodní) organizace
 - celosvětové (MMF, WTO, Světová banka, OECD)
 - regionální integrace (EU, CEFTA)
 - korporace

Cíl

– vyplívají z ekonomické teorie x arbitrární a politicky nastavené

Cíl

- obecný cíl (maximalizace společenského blahobytu)
 - utilitaristický cíl
 - Paretoovo optimum
- tradiční cíle hospodářské politiky
 - vyvážený a stabilní ekonomický růst
 - nízká nezaměstnanost
 - nízká a stabilní inflace
 - vnější rovnováha (na běžném účtu platební bilance)
- specifické cíle
 - centrální plánování

Vztahy mezi cíli

- Negace nebo konflikt
- Neutralita nebo nezávislost
- Komplementarita

Nástroje hospodářské politiky

- nástroj = ekonomická veličina/instituce, která může být nositelem HOPO určena/měněna za účelem ovlivnění cíle
- Tinbergenovo pravidlo: není možné jedním nástrojem dosáhnout dvou nezávislých cílů

Nástroje hospodářské politiky

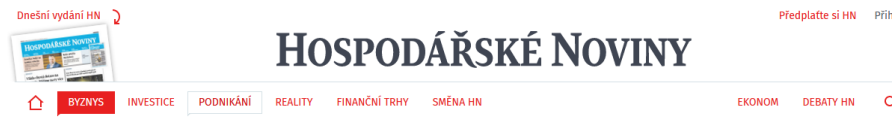
- Makroekonomické
 - Rozpočtové nástroje
 - Měnové nástroje
 - Obchodní nástroj
 - Kurzové nástroje
- Mikroekonomické
 - Chránící hospodářskou soutěž
 - Přerozdělovací
 - Řešící regionální rozdíly

Limity a omezení

- Důvěra
- Nejistota a riziko
- Časová zpoždění
- Časová nekonzistence
- Morální hazard
- Informační limity – informační asymetrie
- Konflikt zájmů
- Vnější prostředí

Důvěra

– pro účinnost některých nástrojů je důležitá důvěra veřejnosti

Ministryně Schillerová nechce prudké zvyšování sazeb. ČNB se ale nemůže řídit pokyny politiků, reaguje Rusnok

16. 9. 2021 | [Mora Marek, viceguvernér](#)

M. Mora je připraven na debatu o 50 b. b.

Rozhovor s *M. Morou*, viceguvernérem ČNB
Krystof Chamonikolas, Peter Laca (Bloomberg 16. 9. 2021)

Guvernér Rusnok odmítl tlak politiků. ČNB podle něj nyní musí zlomit očekávání, že bude současná inflace trvalá. Premiér Andrej Babiš i ministryně financí Alena Schillerová přitom bankéře varují před zvyšováním sazeb.

13. 9. 2021 | [Michl Aleš, člen bankovní rady](#)

Michl z ČNB: Do roka se inflace zase sníží, teď se pohybujeme mezi lockdownem a naskočením ekonomiky

Rozhovor s *A. Michlem*, členem bankovní rady ČNB
Šárka Fenyková (ČRo Plus, 13. 9. 2021, pořad Téma dne)

Nejistota a riziko

Hlavní makroekonomické indikátory

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2020	2021
		Aktuální predikce		Minulá predikce						
Nominální hrubý domácí produkt	<i>mld. Kč, b.c.</i>	4 625	4 797	5 111	5 410	5 749	5 613	5 874	5 561	5 860
	<i>růst v % b.c.</i>	6,4	3,7	6,5	5,8	6,3	-2,4	4,7	-3,3	5,4
Reálný hrubý domácí produkt	<i>růst v % s.c.</i>	5,4	2,5	5,2	3,2	2,3	-6,1	3,1	-6,6	3,9
Spotřeba domácností	<i>růst v % s.c.</i>	3,9	3,8	4,0	3,5	3,0	-5,1	3,3	-5,0	2,2
Spotřeba vládních institucí	<i>růst v % s.c.</i>	1,8	2,5	1,8	3,8	2,2	2,1	2,9	3,8	2,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v % s.c.</i>	9,7	-3,0	4,9	10,0	2,3	-8,2	3,8	-7,5	3,0
Příspěvek čistých vývozů k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	-0,2	1,4	1,2	-1,2	0,0	-0,6	-0,1	-1,7	0,9
Příspěvek změny zásob k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	0,9	-0,3	0,5	-0,5	-0,2	-1,4	0,0	-1,3	0,6
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	1,0	1,1	1,3	2,6	3,9	4,0	1,5	3,6	1,4
Míra inflace spotřebitelských cen	<i>průměr v %</i>	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	1,9	3,2	1,9
Zaměstnanost (VŠPS)	<i>růst v %</i>	1,4	1,9	1,6	1,4	0,2	-1,1	-0,6	-1,2	-0,7
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	<i>průměr v %</i>	5,1	4,0	2,9	2,2	2,0	2,6	3,3	2,6	3,4
Objem mezd a platů (<i>dom. koncept</i>)	<i>růst v % b.c.</i>	5,0	5,7	9,2	9,6	6,7	0,2	1,2	-1,9	0,8
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	0,4	1,8	1,5	0,4	-0,3	3,6	1,4	0,3	0,4
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3	-5,8	-6,6	-6,4	-4,9
Předpoklady:										
Měnový kurz CZK/EUR		27,3	27,0	26,3	25,6	25,7	26,4	26,1	26,3	25,8
Dlouhodobé úrokové sazby	<i>% p.a.</i>	0,6	0,4	1,0	2,0	1,5	1,1	1,2	1,1	0,9
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	52	44	54	71	64	42	51	42	48
HDP eurozóny	<i>růst v % s.c.</i>	1,9	1,8	2,7	1,9	1,3	-7,3	3,6	-9,0	5,4

Zdroj: ČNB, ČSÚ, Eurostat, U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

leden 2021

Hlavní makroekonomické indikátory

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2021	2022
		Aktuální predikce		Minulá predikce						
Nominální hrubý domácí produkt	<i>mld. Kč, b.c.</i>	4 797	5 111	5 410	5 790	5 695	6 048	6 431	5 932	6 257
	<i>růst v % b.c.</i>	3,7	6,5	5,8	7,0	-1,7	6,2	6,3	4,9	5,5
Reálný hrubý domácí produkt	<i>růst v % s.c.</i>	2,5	5,2	3,2	3,0	-5,8	3,2	4,2	3,1	3,7
Spotřeba domácností	<i>růst v % s.c.</i>	3,8	4,0	3,5	2,7	-6,8	2,3	5,5	0,1	5,7
Spotřeba vládních institucí	<i>růst v % s.c.</i>	2,5	1,8	3,8	2,5	3,4	2,4	0,4	3,4	0,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v % s.c.</i>	-3,0	4,9	10,0	5,9	-7,2	6,0	4,9	3,8	4,5
Příspěvek čistých vývozů k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	1,4	1,2	-1,2	0,0	-0,5	-0,6	0,3	0,4	-0,2
Příspěvek změny zásob k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	-0,3	0,5	-0,5	-0,3	-0,9	0,7	0,0	0,9	0,0
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	1,1	1,3	2,6	3,9	4,4	2,9	2,1	1,8	1,7
Míra inflace spotřebitelských cen	<i>průměr v %</i>	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,2	3,5	2,5	2,3
Zaměstnanost (VŠPS)	<i>růst v %</i>	1,9	1,6	1,4	0,2	-1,3	-1,0	0,4	-1,4	0,0
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	<i>průměr v %</i>	4,0	2,9	2,2	2,0	2,6	3,0	2,7	3,6	3,7
Objem mezd a platů (<i>dom. koncept</i>)	<i>růst v % b.c.</i>	5,7	9,2	9,6	7,8	0,2	2,9	3,9	0,7	2,3
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	1,8	1,5	0,4	0,3	3,6	1,1	0,5	1,3	0,5
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	0,7	1,5	0,9	0,3	-6,1	-7,7	-5,0	-8,8	-5,9
Předpoklady:										
Měnový kurz CZK/EUR		27,0	26,3	25,6	25,7	26,4	25,7	25,3	25,9	25,5
Dlouhodobé úrokové sazby	<i>% p.a.</i>	0,4	1,0	2,0	1,5	1,1	2,0	2,6	1,5	1,8
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	44	54	71	64	42	69	68	64	60
HDP eurozóny	<i>růst v % s.c.</i>	1,8	2,7	1,9	1,4	-6,5	4,9	4,3	3,8	3,6

Zdroj: ČNB, ČSÚ, Eurostat, U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

srpen 2021

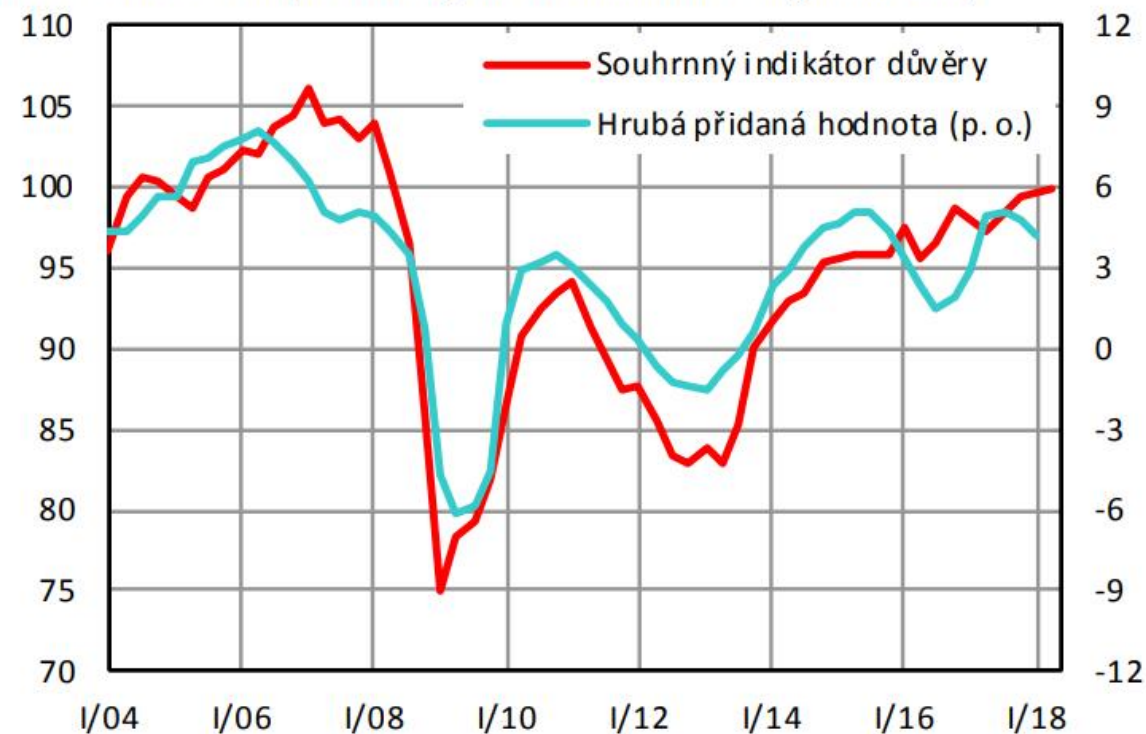
Současná rizika

- epidemiologická situace
- strukturální změny ekonomiky
- vliv odložené spotřeby
- nadhodnocení cen nemovitostí
- vnější prostředí

Časové zpoždění

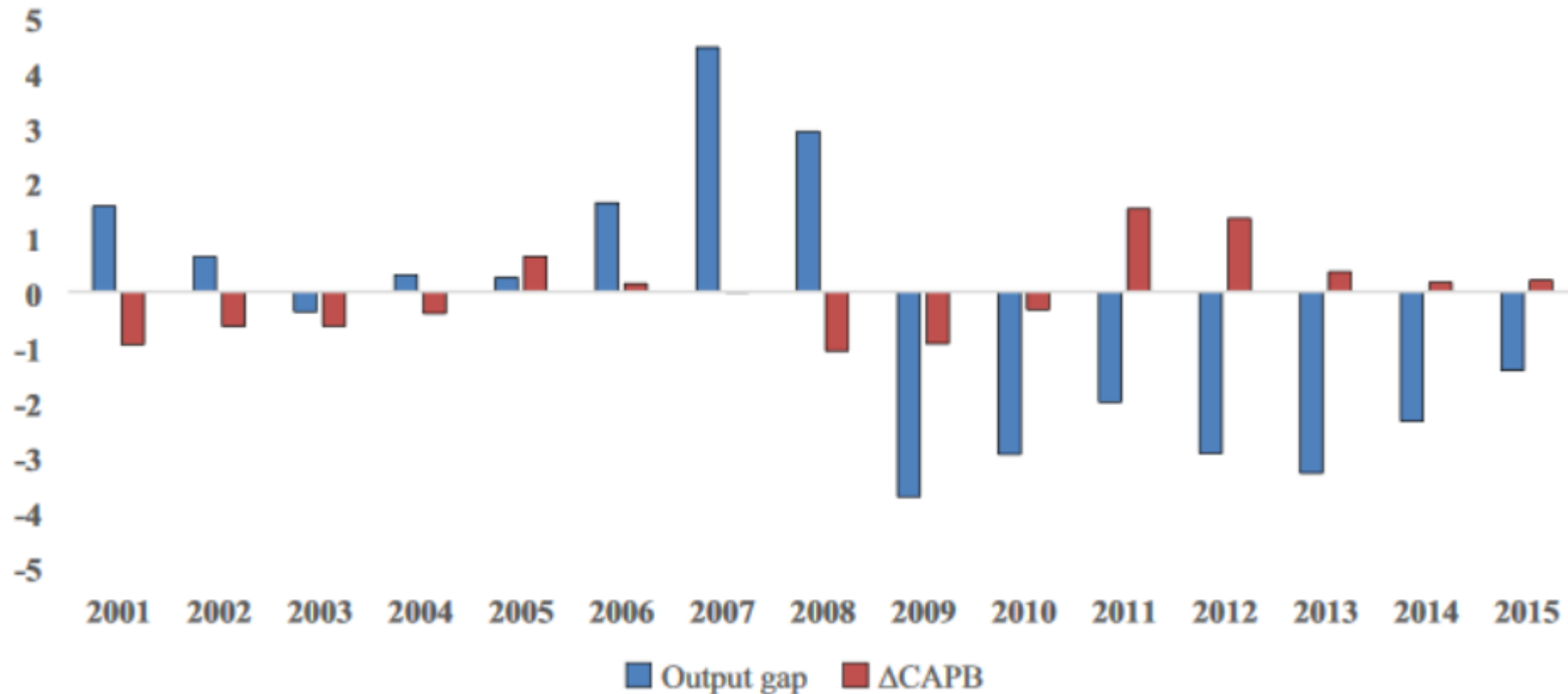
- Zpoždění poznávací
- Zpoždění plánovací
- Administrativní zpoždění
- Realizační zpoždění
- Účinnostní zpoždění

průměr 2005 = 100 (levá osa), meziroční růst v % (pravá osa)

Zdroj: ČSÚ.

Časové zpoždění

B. Gootjes a J. de Haan (2021)

Plán na podporu oživení Evropy

- NextGenerationEU
- obnova Evropy po pandemii
- přes 800 mld. eur
- Cílem je zmírnit hospodářský a sociální dopad koronavirové pandemie, zvýšit udržitelnost a odolnost evropských ekonomik a společností a připravit je na výzvy a příležitosti ekologické a digitální transformace.
- první peníze dorazí ve 2. pololetí 2021

Plán na podporu oživení Evropy

HDP				HDP			
Země	2020	2021	2022	Země	2020	2021	2022
Belgie	-6,30%	5,40%	3,70%	Rakousko	-6,30%	3,80%	4,50%
Německo	-4,80%	3,60%	4,60%	Portugalsko	-7,60%	3,90%	5,10%
Estonsko	-2,90%	4,90%	3,80%	Slovinsko	-5,50%	5,70%	5,00%
Irsko	-3,40%	7,20%	5,10%	Slovensko	-4,80%	4,90%	5,30%
Řecko	-8,20%	4,30%	6,00%	Finsko	-2,80%	2,70%	2,90%
Španělsko	-10,80%	6,20%	6,30%	Bulharsko	-4,20%	4,60%	4,10%
Francie	-7,90%	6,00%	4,20%	ČR	-5,60%	3,90%	4,50%
Itálie	-8,90%	5,00%	4,20%	Dánsko	-2,70%	3,00%	3,40%
Kypr	-5,10%	4,30%	3,80%	Chorvatsko	-8,00%	5,40%	5,90%
Lotyšsko	-3,60%	3,80%	6,00%	Maďarsko	-5,00%	6,30%	5,00%
Litva	-0,90%	3,80%	3,90%	Polsko	-2,70%	4,80%	5,20%
Lucembursko	-1,30%	4,80%	3,30%	Rumunsko	-3,90%	7,40%	4,90%
Malta	-7,80%	5,60%	5,80%	Švédsko	-2,80%	4,60%	3,90%
Nizozemí	-3,70%	3,30%	3,30%	EU	-6,00%	4,80%	4,50%

Časová nekonzistence

- Určité rozhodnutí je optimální ex-ante, avšak není optimální ex-post
- Nositel hospodářské politiky (vláda) je v pokušení se od politiky odchýlit
- Ochrana duševního vlastnictví, investic
- Výchozí diskem je politika pravidel – např. mezinárodní smlouvy

Arbitráž ČR vs. CME

- ČNTS vlastněná nizozemskou CME byla servisní společností televize Nova zajišťující vysílání a prodej reklamy na televizi Nova (financovala i rozjezd televize)
- 1999 Vladimír Železný (zakladatel televize Nova) se rozešel s partnery z CME
- televize Nova zahájila nové vysílání pod společností CET 21; RRTV ji nechala licenci
- ČR musela zaplatit přes 10 mld. Kč, protože neochránila nizozemské investice

Informační limity

- Nedostatek, nevčasnost a rozptýlenost informací

- Informační asymetrie
 - Státní regulace telekomunikačního trhu, vodárenství a dalších síťových odvětví

Informační asymetrie

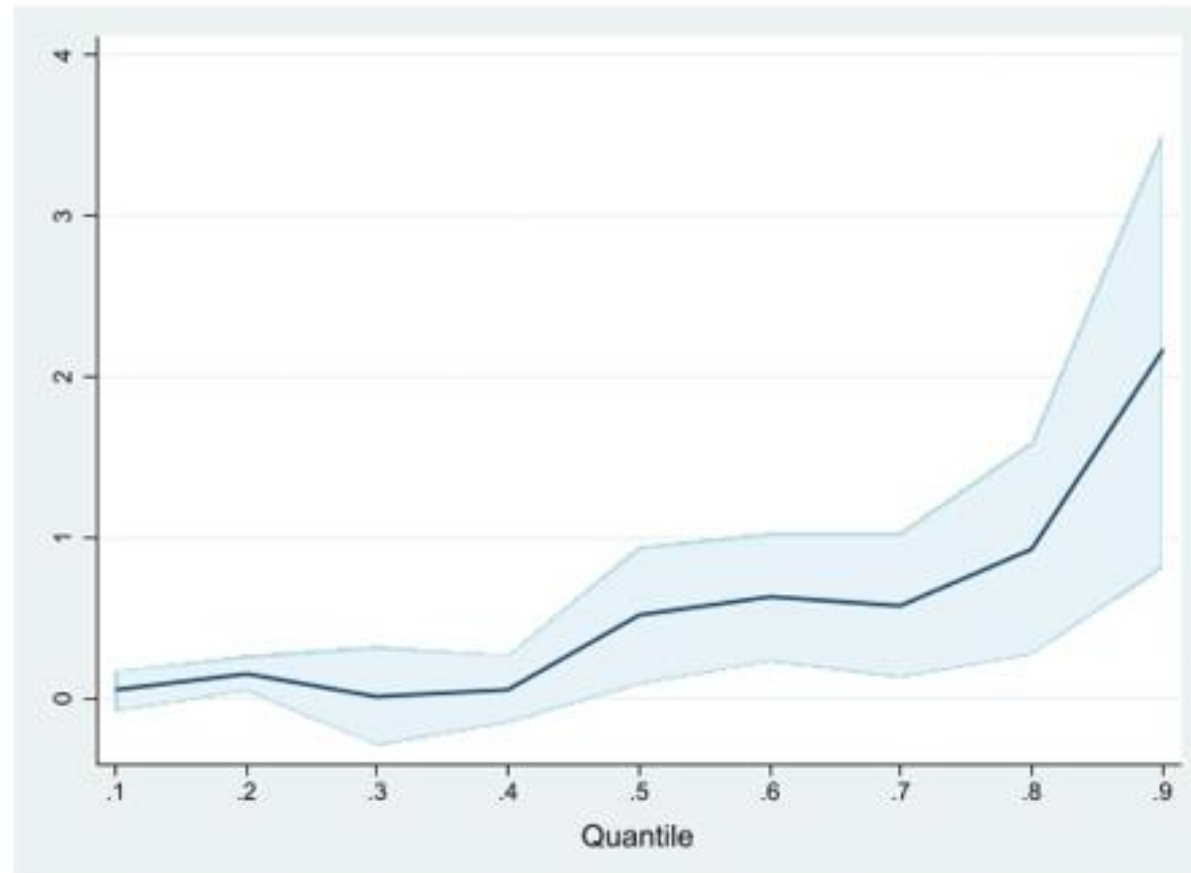
	Vodárna	Vlastnictví	Vodné	Efektivita
1	Vodospol s.r.o. (Klatovy)	soukromé	23.83	97.21%
2	Vodovody spol. s r.o. (Litomyšl)	soukromé	23.06	97.17%
3	Vodovody a kanalizace Vysoké Mýto, s.r.o.	municipální	28.04	96.73%
4	VaK - Vodovody a kanalizace Jesenicka, a. s.	municipální	25.12	96.49%
5	Vodohospodářská společnost Čerlinka, s.r.o.	municipální	24.74	96.41%
69	Městské vodovody a kanalizace Vrchlabí, příspěvková organizace	municipální	28.6	85.17%
70	Vodohospodářská společnost Dobříš spol. s r.o.	municipální	32.92	84.76%
71	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s. - (VAS)	municipální	44	84.61%
72	Vodárny a kanalizace Karlovy Vary, a.s. - (vodakva)	soukromé	35.88	81.93%
73	Městské vodovody a kanalizace Skuteč s.r.o.	municipální	38.72	78.31%

Efektivnost českých vodáren (Štěpániková 2017)

Morální hazard

- Situace, ve které jedinec (skupina) ví, že v plné míře neponese náklady svého jednání a v důsledku toho více riskuje
- Zdravotní pojištění, pojištění v nezaměstnanosti, zákonné pojištění vkladů

Vliv dodatečného zdravotního pojištění na návštěvy lékařů

Hansoo Ko 2020

Vnější prostředí

– ekonomický vývoj zemí, se kterými obchodujeme

– ceny komodit

– měnové kurzy

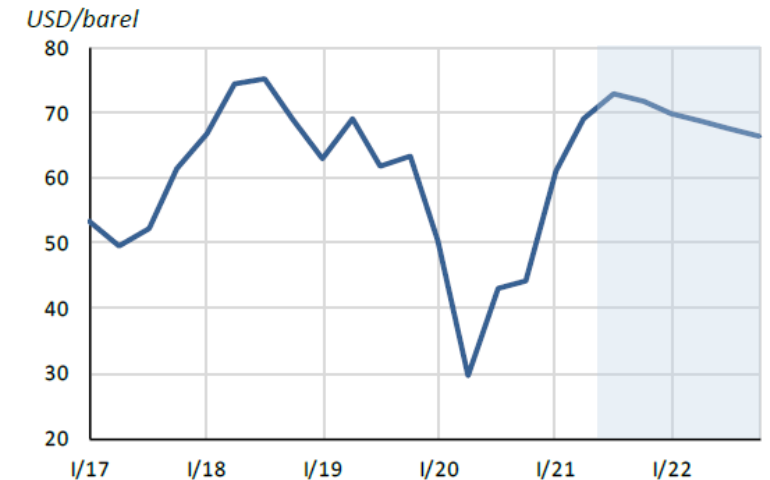
Zdroj: U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

duben 2020

Zdroj: U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

duben 2021

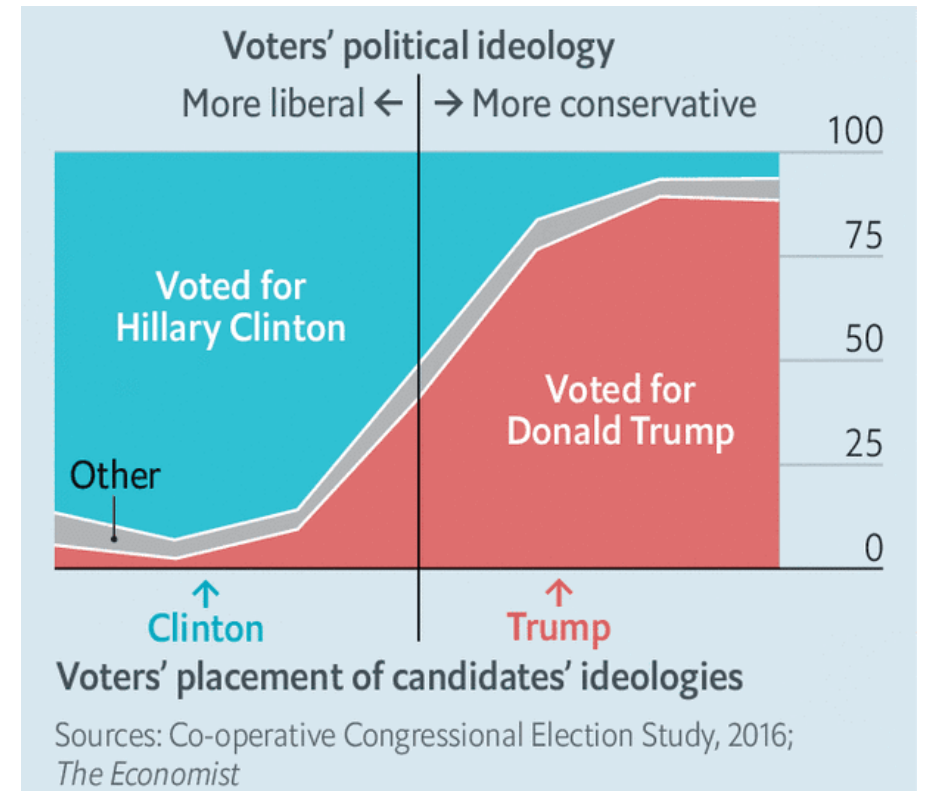

Zdroj: U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

srpen 2021

Politické souvislosti

- Teorie politicko-ekonomického cyklu
- Teorém voliče mediána
- Zájmy a schopnosti politiků a byrokracie

Provádět hospodářskou politiku?

Intervencionistický proud

- odmítnutí „samočistelnosti“ trhů a příkládán důraz na tržní rigidity
- vláda a centrální banka hrají důležitou roli v simulaci agregátní poptávky
- vychází z principu dokonale fungující, informované a efektivní vlády, která s minimálními náklady eliminuje tržní selhání

Liberální proud

- existují automatické vyrovnávací mechanismy, které čistí trh (vyrovnávají nesoulad mezi nabídkou a poptávkou)
- trh zabezpečuje optimum svojí neviditelnou rukou
- stát má především vytvořit institucionální rámec a vymezit vlastnická práva
- případně si uvědomují, že automatické vyrovnávací mechanismy ne vždy fungují; kvůli limitům však není efektivní, aby vláda do fungování ekonomiky zasahovala

Teoretické přístupy k hospodářské politice

Intervencionistická HOPO

- Merkantilismus
- Plánování (indikativní x imperativní)
- Keynesiánství

Liberální HOPO

- Fyziokraté
- Klasická škola politické ekonomie
- Monetarismus
- Ordoliberalismus
- Teorie veřejné volby

Merkantilismus

- 16./17. století (Anglie, Francie)
- ekonomika je hra s nulovým součtem
- bohatství pochází ze zahraničního obchodu a spočívá v hromadění peněz => snaha o maximalizaci vývozu, protekcionismus

Národohospodářské plánování

- imperativní plánování
 - centrálně plánované ekonomiky
- indikativní plánování
 - např. Francie po 2WW
 - informativní charakter o hlavních prioritách a směrech činnosti vlády
 - vzniká na základě konsenzu mezi hlavními nositeli HOPO

Keynesiánství

- učení Johna Maynarda Keynesa (1883-1946)
- rovnováha ekonomiky není automaticky dosahována (zejména ne v krátkém období)
- důležitá role stabilizační hospodářské politiky
 - stimulace agregátní poptávky
 - snaha o plnou zaměstnanost
 - dominance fiskální politiky

Fyziokraté

- odmítání státních zásahů do ekonomiky
- reakce na merkantilisty
- skupina kolem Françoise Quesnaye

Klasická politická ekonomie

– Adam Smith

- Bohatství národů
- neviditelná ruka trhu

– David Ricardo

- komparativní výhoda

– Jean Baptiste Say

- „každá nabídka si vytvoří poptávku“
- vylučoval, že by tržní systém může být omezen z poptávkové strany (na něj reagoval Keynes)

Monetarismus

- Chicagská škola (M. Friedman, G. Becker)
- důležité je udržování stálého tempa růstu peněžní zásoby

Ordoliberalismus

- Německo
- stát má zajistit, že svobodný trh dosahuje výsledků blízko k potenciálu
- důležitá role antimonopolní politiky

Teorie veřejné volby

- používá ekonomické nástroje pro řešení problémů politiky
- zkoumá např. rozhodovací procesy, byrokracii, chování voličů apod.

Závěr

- hospodářská politika studuje jak stát přistupuje k ekonomice
- hospodářská politika má řadu omezení a limitů, které ztěžují nebo někdy dokonce znemožňují provádění hospodářsko-politických opatření

Literatura

- Franc a kol. (2016) *Hospodářská politika* kap. 1-3
- CORE Team (2019) *Economy, society, and public policy* kap. 1

MUNI
ECON